

РЕЦЕНЗИЯ

от доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивския университет
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование: 1. Педагогически науки;
научната специалност „Теория и управление на образованието, (шифър 1.1)

Автор: Марияна Шехова-Канелова

**Тема: “ МОДЕЛИ ЗА ДИАГНОСТИЦИРАНЕ НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
НА УЧИЛИЩЕТО”**

С научен ръководител: Доц. д-р Траян Попкочев

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“Модели за диагностициране на организационната култура на училището”** за придобиване на образователната и научна степен **‘доктор’** в област на висше образование 1. Педагогически наука, научна специалност „Теория и управление на образованието, (шифър 1.1). Автор на дисертационния труд е **Марияна Шехова-Канелова** – докторант на самостоятелна подготовка към катедра “Педагогика ” на ЮЗУ.

Представеният от Марияна Шехова-Канелова комплект материали на хартиен носител е в съответствие със ЗРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на ЮЗУ, като включва всички необходими документи.

Дисертационният труд е разработен на 233 машинописни страници. Трудът се придружава самостоятелно обособено тяло, наречено „Приложение“, съдържащо общо 8 отделни приложения и общ обем 56 страници. Авторката е използвала 171 литературни източника, в т.ч. на кирилица – 58, на латиница – 81 и 32 интернет източника. В структурно отношение работата се състои от увод, четири глави и заключение.

Докторантката е приложила 4 броя публикации по темата на дисертацията.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантът Марияна Шехова-Канелова е родена през 1973 година в гр. Златоград. Завършва висше образование в ЮЗУ "Неофит Рилски" през 1995 година като магистър специалност **„Педагогика на обучението по техника и технологии”**. През периода 1995-1998 година завършва магистратура в УНСС, София. От 2000 г. тя е редовен докторант към Катедра „Икономика на социо-културната сфера“. През 2004 година г-жа Шехова-Канелова

е асистент в катедра „Управление на образованието и социална педагогика“. От 2007 година тя е старши асистент, а от 2011 г- главен асистент в същата катедра. Ката преподавател гл. ас. Шехова води семинари и практически упражнения по *Иновационен Мениджмънт*, *Мениджмънт на персонала*; *Образователен мениджмънт*; *Правна закрила на детето* ; *Педагогическа статистика*; *Стратегически мениджмънт*; *Социология на организациите и мениджмънта* в специалности Социална педагогика, ПНУП, Педагогика, ТМФВ, ПУПЧЕ и магистърска програма по „Мениджмънт на образованието“

Като изследовател в областта на образователния мениджмънт Марияна Шехова е участвала като член на екипа, ръководител и национален координатор в 6 международни и национални научни и образователни проекти. Специализирала през 2007 г. в Education Society of Malopolska, Nowy Sacz, Полша.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за образователния мениджмънт и педагогическата теория като цяло, но и за училищната практика. Тя има своите проекции по отношение на актуалното състояние българската образователна система. Това е така защото проблемите разработени в дисертацията, третираат един особено актуален и важен за училищна практика въпрос – организационната култура в образователната институция и нейното влияние върху цялостната организация и управление на в дейността училището. Още повече, че изследването на гл. ас. Шехова е насочено към моделите за диагностика и оценка на **възможните изменения** в училищните култури, проблем който е слабо изследван в българската педагогическа литература. В този смисъл разработената от докторантката тема е дисертабилна и има своята научна стойност.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигане на поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, четири глави и заключение. В Увода авторката споделя мотивите насочили я към избора на разработената тема, очертава аргументирано обществената, теоретическа и практическа значимост на труда, като акцентира на необходимостта от диагностика на организационната култура в училище. Тук докторантката формулира целта, основните задачи обекта, предмета, основната и вторични хипотезати на изследването, които са адекватни на изследвания проблем.

Първа глава **“ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ НА ИЗУЧАВАНЕТО НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА И УЧИЛИЩНАТА КУЛТУРА”** е посветена на теоретичното изясняване на проблема за организационна и училищната култури. Точка първа е посветена на същността и характеристика на организационната култура. В главата последователно са анализирани проблеми като: елементи, съдържание и функции на организационната култура; модели за изучаване и управление на организационната култура; особености на организационната култура в училище

В глава втора се анализират основните **типологии и инструменти за диагностициране на организационната култура в училище**. В точка първа на тази част, докторантката успешно представя подходите за типологизацията на организационната култура в училище. От своя страна точка втора е посветена на разкриването на видовете типологии на училищната култура. В следващата точка е анализирана училищната организация като културен обект на диагностициране. В текста се акцентира върху типологията на конкуриращите ценности по Ким Камерън и Робърт Куин. Разкрива се подробно същността на модела на съревноваващите се ценности като се представят 39 индикатора за организационна ефективност.

Глава трета **„Същност и характеристика на организационната диагностика на училищната култура“** съдържа подробно описание на организационната диагностика като технологичен процес със свои инструментариум за оценка и измерване на силата и влиянието на организационната култура. Последователно са анализирани същността на понятието „организационна диагностика“ и моделите за диагностициране на училищната организация и нейната култура. В края на главата са изведени както критериите за диагностициране на организационната култура в училище, така и основните диагностични методи

Глава четири е посветена на **методологията, методите и анализа на резултатите от проведените емпирични диагностични изследвания на организационната култура в училище**. В точка първа е представен подробно теоретичния модел *Рамка на конкуриращите ценности* като методология на изследването. Сполучливо е конструиран

инструментариумът на диагностичното изследване който включва: *Инструмент за оценка на управленските умения (MSAI) на Камерън и Куин; Въпросник за изследване на организационната култура на Харисън и Хенди; Въпросник за определяне на типа и силата на организационната култура на А. А. Брасс; Авторски инструментариум за създаване на многофункционален модел за приложение на експертните оценки за изследване на организационната култура в училищните институции.* Анализът на резултатите, направен в следващите точки на четвърта глава е също силна страна на дисертацията. Авторката демонстрира умения за количествен и качествен анализ, за разкриване и интерпретиране на причинно-следствени връзки. Текста се съпътства и с богато онагледяване с таблици, схеми и диаграми, което е също безспорен плюс на дисертацията.

Дисертационният труд завършва със Заключение. Тук на базата на извършения анализ на резултатите от теоретичното и емпиричното изследване, докторантката прави подробни изводи относно изследваните типове култури в училище.

Като цяло дисертационният труд печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- **Значимост и актуалност на разработения проблем.**
- **Задълбоченият, комплексен анализ** на теоретичните постановки за определяне на същността на организационна и училищната култури.
- Изследване на типологиите и инструментите за диагностициране на организационна култура в училище.
- Осъществено на много добро ниво емпирично изследване с разнообразен диагностичен инструментариум
- Конструираният от авторката инструментариум за създаване на многофункционален модел за приложение на експертните оценки за изследване на организационната култура в училищните институции.
- На основата на добрите теоретичен, количествен и качествен анализи осъществени в изследването, авторката формулира значими изводи, свързани с изследваната проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

- **Теоретико-научни приноси**

- Осъществени са обзор и контекстуален анализ на различни модели за изследване на организационната култура;
- Приложен е интегрален подход, основаващ се на принципите а експертното оценяване, който дава възможност за едновременно качествено определяне и в различни аспекти на типовете култура, които се позиционират в общата организационна култура на училищата.

- **Научно-приложни приноси**

- Конструирана е и е приложена авторска специализирана методика за изследване на организационната култура в училищата, като са определени критерии за установяване на структурата на училищната култура съобразно спецификата и характеристиките на образователните организации;
- Разработена е специална статистическа методика за събиране, обработка и анализ на експертните данни. Нейно предимство, в сравнение с използваните досега методи е че типовете култура в общата организационна култура се измерва чрез дефинирани показатели, които се получават в резултат на обработката на експертните оценки, а това подсилва обективността на получените заключения.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 4 броя публикации по темата на дисертацията, които са статии в научни сборници. Броя, характерът и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на ЮЗУ за публична защита на дисертационния труд и в определена степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- В края на теоретичните глави могат да се формулират изводи /така както е в края на емпиричната част/, които да подчертаят авторовата позиция по отношение на изследваните проблеми.

- В Заключението авторката би могла на основата на направените обобщения и формулираните изводи, да формулира конкретни препоръки по отношение подобряване на образователната практика.
- Въпрос: Какви препоръки за подобряване на образователната практика в българското училище би формулирала докторантката, като има предвид резултатите от дисертационния труд?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски".

Дисертационният труд показва, че докторантката Марияна Шехова-Канелова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'** на Марияна Шехова-Канелова в област на висше образование: 1. Педагогически науки; по научна специалност „Теория и управление на образованието.

29.09 2015 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)